

Kaderbrief 2019-2022 (2025)

Inleiding

Hierbij ontvangt u de eerste Kaderbrief in het kader van de nieuwe inrichting van de P&C-cyclus. Het doel van de Kaderbrief is het stellen van een bestuurlijk kader voor het komende Jaarplan 2019 en de financiële meerjarenraming 2020-2022. Waar mogelijk wordt voor een langere periode een doorkijk gegeven. Op basis van (nieuwe) ontwikkelingen worden de te behalen doelen waar nodig bijgesteld c.q. de uitvoering aangepast. De gevolgen hiervan zijn onderstaand opgenomen bij met name hoofdstuk 1. De bestuurlijke keuzes (beslispunten) zijn in het laatste hoofdstuk samengevat. Binnen de grenzen van de Kaderbrief wordt het jaarplan 2019 opgesteld en aan u voorgelegd in november 2018.

Leeswijzer: In hoofdstuk 1 zijn de (nieuwe) ontwikkelingen in doelen en/of maatregelen opgenomen. In hoofdstuk 2 en 3 is ingegaan op de eventuele bijstelling van doelen en maatregelen naar aanleiding van de realisatie in 2017 c.q. de verwachting voor 2018. Het financieel gedeelte van de Kaderbrief zijn de hoofdstukken 4 t/m 7. De gevolgen van de ontwikkelingen voor de exploitatie en investeringen zijn opgenomen in de hoofdstukken 4 en 5. In hoofdstuk 6 zijn de algemene financiële uitgangspunten opgenomen, gevolgd door een prognose van de tarieven in hoofdstuk 7. Afgesloten wordt met de bestuurlijke bespreek- en beslispunten.

1. Ontwikkelingen per programma/thema (doelen, maatregelen)

Programma Waterveiligheid

Thema 1A primaire waterveiligheid (primaire keringen)

Uit onderzoek is gebleken dat voor de primaire kering in de Eemshaven vanwege het risico van aardbevingen geen versterkingsmaatregelen nodig zijn. Voor de primaire keringen ten westen van de Eemshaven loopt nog nader onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid. De verwachting is voornamelijk dat geen aanvullende preventieve versterkingsmaatregelen nodig zijn.

Er zijn wel onzekerheden binnen het thema ten aanzien van de extra investeringen en exploitatiekosten die nodig zijn voor de zorgplicht. De audit door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) geeft hierover dit jaar meer duidelijkheid.

Thema 1B regionale waterveiligheid (regionale keringen)

De ontwikkelingen voor onderdeel Droge Voeten is opgenomen onder thema 2A. De uitvoering hiervan heeft effecten voor het thema regionale veiligheid.

Thema 1C calamiteitenbeheer

Er zijn geen ontwikkelingen.

Programma Voldoende en gezond water

Thema 2A Klimaat adaptief watersysteem

Alle Droge Voeten 2050 maatregelen en de versterkingsopgave van de regionale keringen zijn opgestart. Oorspronkelijk was de planning om de Droge Voeten 2050 maatregelen te realiseren voor 1 januari 2020, maar voor een aantal maatregelen geldt inmiddels dat realisatie voor 1 januari 2020 niet gehaald wordt als gevolg van extra, verwachte doorlooptijd (o.a. voor de maatregelen 'uitbreiding gemaalcapaciteit H.D. Louwes', 'Optimalisatie Onlanden' en 'Zuidelijk westerkwartier'). Dit heeft consequenties voor de reeds geplande bestedingen. Betere ramingen en nieuwe inzichten hebben consequenties voor de bestedingen vanaf 2019 en leiden tot verhoogde investeringen in de komende jaren (zie punt 5). Dit komt onder andere door nieuwe inzichten in het project 'Optimalisatie Onlanden'. Mogelijk staan hier hogere bijdragen/subsidies tegenover.

Uit onderzoek blijkt dat de staat van kunstwerken slechter is dan verwacht. Dit vraagt extra investeringen (zie 5) waarmee in 2019 wordt gestart.

De uitkomsten van de 'haalbaarheidsstudie pomp Cleveringsluis' kunnen aanleiding zijn voor een vervolgstap. De studie wordt in 2018 afgerond en bij een positief effect komt er mogelijk een pilot. Bij het Jaarplan 2019 is hier meer duidelijkheid over.

Voor klimaatadaptatie is er een elftal voorgenomen/nieuwe inspanningen. De toekomstige veranderingen in de exploitatiekosten worden met name veroorzaakt door klimaat gerelateerde toenames in baggerkosten. Deze extra kosten nemen geleidelijk toe met de tijd waardoor vooral op de langere termijn de grootste veranderingen voorzien worden. In hoeverre dit leidt tot een verhoging van de exploitatie, wordt nog nader onderzocht. Veranderingen in investeringskosten hebben in de eerstkomende vier jaar vooral te maken met de intensievere aandacht voor het thema Klimaatadaptatie dat opgezet is in verband met het nieuwe landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. In de komende maanden wordt het maatregelenprogramma uitgewerkt. Vertrekpunt hierbij is dat iedere deelnemer staat voor zijn eigen kosten en daar waar mogelijk synergievoordelen worden behaald.

Het adviseren en beoordelen van initiatiefnemers en/of overheden over "water" in ruimtelijke plannen heeft een forse toename in aanvragen. Dit samen met de komst van de Omgevingswet en meer aandacht voor participatie vraagt vermoedelijk een toekomstige uitbreiding van de formatie.

Kades en beschoeiingen zullen in ons gehele beheergebied aangepakt moeten worden. Hiervoor wordt in de komende periode een programmering, gebaseerd op risico's, opgesteld. Dit wordt mede in relatie tot de Bodemdaling opgepakt.

De gevolgen van het recente Gaswinningsbesluit worden in 2018 in kaart gebracht. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de bijdragen voor projecten, beheer en onderhoud van bodemdalingsobjecten.

Thema 2B Waterkwaliteit

Onderdeel van de 'Intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater' is de Impuls DAW – aanpak nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen (2016-2021). Dit geeft naar verwachting een verbetering van de waterkwaliteit. De voorbereiding vindt plaats in de jaren 2018-2021, waarna de uitvoering loopt in de jaren 2022-2027. Hiervoor worden extra middelen opgenomen in de exploitatie (zie 4).

De KRW-maatregel 'Verminderen effect effluent rwzi Winsum' kan niet binnen de aan Europa gemelde termijn (2018-2022) worden uitgevoerd. Dit heeft te maken met het in voorgaande jaren temporiseren van de investeringen voor het thema 3B waterzuiveren. De oplevering van de nieuwbouw van de RWZI Winsum staat nu voor 2023 gepland en dit valt binnen de derde KRW-planperiode (2022-2027). De noodzaak voor additionele KRW-maatregelen na 2021 kan eind 2019 worden ingeschat, na afronding van de watersysteem- en maatregeleffect-analyses. Hiervoor zijn extra middelen nodig (zie 4).

Thema 2C Vaarwegen en recreatie

In de huidige PPN zijn investeringen opgenomen voor de bruggen. Bestuurlijk beslispunt is over hoeveel tijd wij de initiële kosten voor beheer en onderhoud willen uitsmeren. Wordt dit over langere tijd uitgesmeerd, dan worden veiligheidsrisico's gelopen. Voor de komende jaren zijn vermoedelijk extra investeringen nodig. De hoogte hiervan wordt in de beleidsvisie bruggen uitgewerkt en onderbouwd en er worden aan het bestuur scenario's voorgelegd.

Baggeren van watergangen doen we vanuit watersysteembeheer. Indien baggeren noodzakelijk is vanuit het vaarwegbeheer (neventaak van het waterschap), wordt gekeken hoe dit te combineren is.

In het WBP is opgenomen dat we streven naar de instandhouding van cultuurhistorische objecten. In het kader de invoering van de Erfgoedwet worden eisen gesteld aan de instandhouding. Dit houdt in dat een eigenaar zorgt dat het monument zodanig onderhouden wordt dat instandhouding van het object en de monumentale bouwkundige elementen gewaarborgd is. Daarvoor is nieuw beleid voor het waterschap nodig wat we in 2019 aan het algemeen bestuur willen voorleggen.

Programma Gezuiverd water

Thema 3A Transport

De samenwerking in de waterketen, vooral tussen gemeenten en waterschap heeft aanzienlijke besparingen opgeleverd. Wij gaan onderzoeken of er nog meer potentie is. Daarnaast worden met gemeenten nieuwe afspraken gemaakt over de aanlevering van rioolwater naar de zuiveringen (afnameverplichtingen).

Thema 3B Waterzuiveren

Wij zijn continu bezig met het optimaliseren / bedrijfsmatig verbeteren van de zuiveringen. In de komende jaren wordt hiervoor onderzocht welke maatregelen we kunnen treffen voor de terugdringing van medicijnresten en 'opkomende stoffen' in afvalwater (binnen Delta-aanpak). Het vergt in ieder geval extra monitoring voor de waterkwaliteit. Landelijk zijn hierover bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de Unie en het Ministerie van I&W. Bij Noorderzijlvest zijn 3 hotspots onderkent te weten de rwzi's te Marum, Uithuizermeeden en Garmerwolde. We kijken op basis van het lopende monitoringsprogramma naar koppelkansen om deze hotspots aan te pakken.

Thema 3C Slibverwerking

In de komende jaren geven we invulling aan de slibstrategie door eerst te kijken naar de energieroute (slib als bio-brandstof voor energiecentrales). Daarnaast bekijken we de mogelijkheden voor hergebruik van rioolslib als grondstof. Wij doen dit door deel te nemen aan de koplopersgroep alginaat en cellulose terugwinning.

Programma Bestuur en organisatie

Thema 4A Bestuur

In 2019 treedt een nieuw bestuur aan. Dit betekent dat er een nieuw bestuursakkoord wordt opgesteld.

We willen onze medeoverheden, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders proactief blijven benaderen en op regelmatige basis overleg met hen voeren. Belangrijke onderwerpen als duurzaamheid, klimaatadaptatie en -mitigatie en de Omgevingswet maken deel uit van dit overleg. Onze omgeving vraagt om verbinding: we hebben en houden aandacht voor onze omgeving. Inwoners en andere stakeholders worden goed en vroegtijdig geïnformeerd, zijn betrokken en denken mee. Dit betekent inzetten op conversatie als centrale communicatiestijl (meer luisteren, minder zenden), omgevingsmanagement en waar mogelijk participatietrajecten. Het bestuur vindt participatieve processen van belang en wil die nadrukkelijk blijven verbinden met de uitvoering van de waterschapstaken. Bij de uitvoering van projecten besteden we hier dan ook in toenemende mate aandacht aan. Waar mogelijk en gewenst zal een aantal (bestaande en/of nieuwe) projecten hoger op de participatieladder worden geplaatst.

Thema 4B Organisatie

De ontwikkelingen binnen onze sector en veranderingen in onze naaste omgeving stellen ons voor uitdagingen. Uitdagingen maar ook kansen om onderscheidend te zijn binnen ons vakgebied. Wij gaan bijvoorbeeld voorop in de aanpak en de uitwerking van het thema klimaatadaptatie. Veranderingen volgen elkaar in rap tempo op. Hier willen wij in de volle breedte het hoofd aan kunnen bieden. Dit maakt het noodzakelijk dat wij binnen ons personeelsbestand nadrukkelijk verband leggen tussen benodigde kwaliteit- en capaciteit. Het doel is het zijn (blijven) van een doeltreffende en doelmatige organisatie. Dit vraagt om continu voorbereiden, vormgeven en implementeren van samenhang, gericht op het ontwikkelen en inzetten van de juiste kennis.

Wij willen hiervoor binnen de personeelsbegroting de komende jaren geld reserveren voor personeelsbeleid om voldoende flexibiliteit voor in- door- en uitstroom en ontwikkeling te realiseren (zie 4). Een goed en flexibel personeelsbestand vraagt om een scherpe analyse van de gewenste personeelsomvang (formatie) afgestemd op onze taken.

In 2018 start op basis van assetmanagement een onderzoek naar de stand van het onderhoudsniveau van alle objecten en wat onze inzet hierbij moet zijn. Uitgangspunt is sober en doelmatig, risico gestuurd beheer en onderhoud. Nadere uitwerking/afwegingen en bijbehorende bestuurlijke keuzes zullen in 2019 worden voorgelegd.

De huidige opzet van ons loongebouw (de samenhang in loonschalen, periodieken, functiejaren gekoppelde aan de zwaarte van de functie) wat nu ruim 10 jaar wordt gehanteerd, maakt dat er door arbeidsmarktontwikkeling en veranderende eisen die wij stellen aan personeel, een herziening van het loongebouw noodzakelijk is. Dit om ook als werkgever aantrekkelijk en concurrerend te zijn/blijven. Gelet op onze schaalgrootte gaan wij steeds meer inzetten op samenwerking met collega waterschappen en andere (markt)partijen om gemeenschappelijke uitdagingen op te pakken.

Thema 4C Ondersteuning

Uit de sectorscan Digitalisering komt naar voren dat wij als waterschap ons in het peloton bevinden. We zijn geen koploper maar ook geen achterblijver. Echter de uitdagingen zijn zelfs voor de koplopers groot te noemen. Uit de sectorscan blijkt dat wij achterlopen op gebied van formatie en budget om de steeds sneller gaande digitalisering aan te kunnen. Door technologische veranderingen zoals bijvoorbeeld internet of things, blockchain of robotic automation is het noodzakelijk onze informatievoorziening wezenlijk anders in te richten. Wij hebben de ambitie om de ondersteuning en de kwaliteit aan te passen aan dit gewenst (hoger) niveau. Daarbij kijken we ook naar samenwerking met andere partijen.

Met de komst van de Omgevingswet moeten we onze gegevens goed op orde hebben. Dat houdt in actueel, consistent en betrouwbaar. Daarvoor verbeteren we de komende jaren ons beheerregister.

We merken daarnaast dat onze organisatie moet werken aan het verbeteren van haar digitale competenties. De veranderingen in informatiesystemen heeft grote impact op het werken en vergen goede digitale vaardigheden. Deze zijn niet overal op voldoende niveau. We kunnen dit vooralsnog dekken binnen bestaande PPN.

Onze informatiesystemen zijn deels nog met oude technieken gebouwd en weinig wendbaar. De ingezette ontwikkelingslijnen vanuit ons beleidsplan zetten we daarom onverminderd voort; Dienstverlening, Samenwerken, Sturen & Beheersen en Integratie. Daar blijven de komende jaren budget en (externe) uren voor nodig.

Voor de uitvoering van lopende en geplande projecten wordt in 2019-2022 een extra beroep gedaan op ondersteuning van 1-2 fte per jaar (zie onder investeringen punt 5).

De huisvesting in ons waterschapshuis staat onder druk. Het gebruik van de beschikbare ruimte vraagt om meer flexibiliteit. Er is behoefte aan het optimaliseren van werkruimtes, gebruik en positionering van publieke ruimtes. Hiervoor is nu een onderzoek gestart. Dit resulteert in 2018 in een voorstel waarin een aantal keuzes voor deze optimalisatie worden voorgelegd.

Thema 4D Communicatie/internationale samenwerking

De dynamiek van informatieprocessen stijgt: informatie is 24/7 beschikbaar en verspreid zich snel, wat de manier waarop mensen interacteren en netwerken vormen en met ons in contact treden beïnvloed. Dit betekent dat we daar tijdig op willen anticiperen (alertheid) en acteren (snelheid). Hieraan zullen we meer aandacht schenken. Dat verwacht die omgeving ook en het biedt ons de kans issues en thema's snel te identificeren. Het brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee; bijvoorbeeld hoe gaan we op verantwoordelijke manier om met persoonsgegevens. Voor de internationale samenwerking zien we een accentverschuiving. Om als waterschap internationaal actief te zijn en blijven wordt er meer samenwerking gezocht met reeds bestaande initiatieven binnen de waterschappen. Hierbij wordt een brede geografische oriëntatie toegepast en er wordt aangesloten bij de Blue Deal, het strategisch partnerschap dat de Nederlandse waterschappen hebben ondertekend met de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Milieu.

Thema 4E Verbonden partijen

Het Noordelijk Belastingkantoor is per 1 januari 2018 van start gegaan. Door de herindeling binnen de provincie Groningen worden op 1 januari 2019 de gemeenten Groningen, Ten Boer en Haren samengevoegd. Dit heeft consequenties voor de samenwerking binnen de gemeenschappelijke regeling (hoogte kosten en kostenverdeling over de deelnemers).

Een ander aandachtspunt is het voornemen van de Staatssecretaris van Financiën om de koepelvrijstelling voor BTW per 1 januari 2019 aan te passen. Dit naar aanleiding van een uitspraak van het Hof van Justitie van de EU. Recentelijk heeft de Staatssecretaris dit voornemen voorlopig opgeschort in afwachting van nader overleg in Europees verband.

Thema 4F Duurzaamheid/energiezorg

Kostenreductie en/of kwaliteitsverbetering door (regionale) samenwerking en door het toepassen van innovaties en energie(terug)winning. Waarbij we er naar streven om in 2025 100 % energieneutraal te zijn. We kijken daarbij tevens welke rol het waterschap zelf heeft in opwekking van duurzame energie (zon/wind) in kader van energietransitie. Circulaire economie is het derde onderdeel van de bestuurlijke afspraken over duurzaamheid¹. Het gaat hierbij om het hergebruik van grondstoffen. In ons handelen (projecten en exploitatie) houden we hier rekening mee (via o.a. inkoop).

2. Effecten n.a.v. de uitkomsten Jaarrapportage vorig jaar (2017) met toekomstige gevolgen

Programma Voldoende en gezond water

Met uitzondering van onderstaande zaken, heeft de realisatie in 2017 geen toekomstige effecten op het bereiken van de doelen c.q. uitvoeren van de maatregelen.

Thema 2C Vaarwegen en recreatie

Het renoveren van een aantal bruggen is in 2017 niet conform de planning verlopen. Hierdoor ontstaat een achterstand met risico's voor de veiligheid. Zoals hiervoor genoemd komen we hierop terug met de beleidsvisie bruggen.

¹ Naast energie en grondstof terugwinning

Daarnaast blijkt dat niet alle vaarwegen afdoende onderhouden zijn. Om het beheer en onderhoud van de oeververdediging goed te kunnen uitvoeren, wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn en welke inzet daarbij past.

3. Stand van zaken lopend jaar (2018) met mogelijke toekomstige gevolgen

Met uitzondering van onderstaande zaak, zien we op dit moment geen punten die het bereiken van de doelen c.q. uitvoering van maatregelen in 2018 in gevaar brengen.

Programma gezuiverd water

Na overleg met de netbeheerder zijn we overeengekomen dat het nu niet meer noodzakelijk is om onze energieaansluitpunten naar de netwerkbeheerder op een zestal zuiveringen aan te passen. Daarmee vervalt het Project Verbeteren Arbeidsfactor E-installaties rwzi's (thema 3B waterzuiveren) in 2018. Hiervoor is € 300.000 geraamd in het jaarplan 2018.

4. Bijzonderheden in de exploitatiekosten (2019-2025)

In het vervolg zijn de financiële effecten van de hiervoor genoemde ontwikkelingen opgenomen. Nog niet voor alle ontwikkelingen zijn de effecten aan te geven (moet nader onderzocht worden). Daarbij wordt bij de uitwerking gekeken naar slimme oplossingen door bestaand werk met nieuw werk te combineren.

Programma Waterveiligheid

Na het aanpakken van de (primaire en regionale) keringen zal op termijn extra inzet nodig zijn voor beheer, onderhoud en toezicht om de keringen duurzaam te onderhouden. In het keringenbeheerplan wordt dit gedetailleerd uitgewerkt.

Programma Voldoende en gezond water

Thema 2A Klimaat adaptief watersysteem

De realisatie van DV2050-maatregelen vraagt uiteindelijk meer aan beheer en onderhoud; zowel in capaciteit als in exploitatiekosten. Dit wordt mede met behulp van assetmanagement in het watersysteem in kaart gebracht. Hierbij wordt met name gekeken wat er voor overige kunstwerken (gemalen en stuwen) nodig is aan extra beheer en onderhoudsinspanningen.

Wat betreft baggerwerkzaamheden verwachten we een toename van de kosten. Hiervoor wordt een onderzoek uitgevoerd en een herziening uitvoeringsprogramma baggeren opgesteld. Baggerinspanningen zijn nodig voor zowel de doelstelling regionale waterveiligheid, klimaatadaptief watersysteem en waterkwaliteit.

Thema 2B Waterkwaliteit

De uitvoering van de KRW-maatregelen (meer c.q. andere objecten) vraagt op termijn meer inzet van beheer en onderhoud. De omvang is nog niet bekend.

Uitvoering van Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater kost vanaf 2019 plm. € 0,5 miljoen per jaar meer. Grotendeels te financieren uit extra Rijksmiddelen (landelijk is hiervoor € 60 miljoen beschikbaar).

Thema 2C Vaarwegen en recreatie

Betreffende de instandhouding van de monumenten blijkt dat er in de toekomst meer onderhoud noodzakelijk is. Aan het bestuur wordt vermoedelijk bij het Jaarplan 2019 een voorstel gedaan het budget te verhogen. We schatten in dat het gaat om minimaal € 0,5 miljoen voor de komende jaren. Om in beeld te brengen wat de gesteldheid van onze cultuurhistorische objecten is, wordt eerst een onderzoek uitgevoerd. In afwachting hiervan is nu nog geen rekening met een verhoging van de

budgetten.

Het beheer van vaarwegen loopt achter t.a.v. de gestelde eisen. Met name voor het beheer en onderhoud van de oeververdediging is beperkt budget beschikbaar terwijl de opgave groot is. Ook hiervoor wordt eerst een onderzoek uitgevoerd.

Programma gezuiverd water

Thema 3A Transport

Groot onderhoud van de transportstelsels wordt vanaf 2019 niet meer als een investering aangemerkt maar direct in de exploitatie opgenomen². Dit geeft een structurele verhoging van de lasten van € 125.000, waar tegenover een daling van de kapitaallasten staat.

Voor de afvoer van afvalwater vanuit de Eemshaven (per tankwagen) is tijdelijk € 100.000 per jaar extra nodig in 2019 en 2020. Dit in verband met de uitbreiding van de bedrijfsactiviteiten in de Eemshaven. Daarna zal het afvalwater getransporteerd worden met een nog aan te leggen persleiding welke naar verwachting eind 2020/begin 2021 gereed is.

Thema 3B Waterzuiveren

In de afgelopen jaren zijn de kosten voor chemicaliën sterk verlaagd (€ 0,5 - € 1 miljoen per jaar). We zien nu op basis van recente aanbestedingen de kosten weer sterk toenemen. In de komende begrotingen leidt dit tot een structurele verhoging van plm. € 0,5 miljoen per jaar.

Een andere financiële tegenvaller zit in het afvoeren van afvalstoffen (zandafzet) van de zuiveringen. Op basis van een aanbesteding worden vanaf 2019 de kosten € 100.000 per jaar hoger.

Thema 3C Slibverwerking

Het reinigen van de slibgistingtanks vindt plm. 1 keer per 10 jaar plaats. In 2020 wordt hiervoor € 1,0 miljoen opgenomen. Een alternatief is dit over twee jaar te verdelen. Bij de Meerjarenraming 2019-2022 (Jaarplan 2019) wordt hiervoor een voorstel gedaan.

Voor het onderzoek naar terugwinnen van grondstoffen (alginaat en cellulose) en de energiefabriek (circulaire economie) wordt vanaf 2019 gedurende drie jaar een bijdrage verleend van € 100.000/jaar.

Aan de andere kant is de slibverwerking door derden structureel vanaf 2019 verlaagd met circa € 500.000 door een gunstiger aanbesteding

Bovenstaande wijzigingen (op alle drie thema's) hebben tevens (deels) effect op de verrekening met Hunze en Aa's. Ook de gewijzigde verhouding in te zuiveren eenheden en tonnen slib etc. tussen beide waterschappen levert een lagere bijdrage op. Per saldo is er sprake van een lagere bijdrage van plm. € 0,7 miljoen in 2019, aflopend naar € 0,3 miljoen in 2022.

Programma Bestuur en organisatie

Thema 4A Bestuur

In verband met de Omgevingswet worden er extra kosten gemaakt waar geen rekening mee is gehouden (€ 175.000).

Thema 4B Organisatie

Voor het hiervoor genoemde personeelsbeleid voor optimale inzet van personeel is vanaf 2019 structureel € 750.000 extra nodig. Alternatief is het geleidelijk opbouwen van een budget hiervoor en

² In de nota Financieel beleid 2016 is bepaald dat levensduur verlengend onderhoud wordt geactiveerd wanneer dit een substituuft is voor leeftijdsvervanging en als de gebruiksduur met minimaal 5 jaar wordt verlengd.

kijken welke andere mogelijkheden er zijn.

Voorzien is dat vanaf 2019 de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRa) in werking treedt. De voorbereidingen hiervoor starten in 2018. Naar verwachting is de omzetting budgetneutraal. De invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) vraagt extra aandacht en leidt tot een verhoging van de personeelskosten van plm. € 75.000 per jaar.

Ten slotte moet binnen de personeelsbegroting een reservering worden gedaan voor de zogenaamde Participatiewet/Quotum wet (over een periode van 10 jaar, 2015 tot 2025 totaal tot € 500.000). In 2019 moeten wij nog een inhaalslag doen waarvoor € 150.000 nodig is en in de jaren daarna per jaar extra € 50.000 (tot 2025).

Capaciteit

Samengevat:

<i>Thema</i>	<i>2019</i>	<i>2020-2025</i>	<i>Toelichting</i>
2A Klimaat adaptief watersysteem	3 fte	2 fte	Extra inspanningen watertoets en toegenomen verwerking en beoordeling van waterkwantiteitsgegevens. Een deel van deze activiteiten kan na 2022 weer wegvallen, omdat dan meerdere producten opgeleverd zijn.
2A Klimaat adaptief watersysteem	4,5 fte	2020 4,5 fte 2021 3,5 fte 2022 4,5 fte	In verband met een tijdelijke toename van het aantal projecten zijn er meer projectmedewerkers nodig. De kosten hiervan worden meegenomen in de investeringen.
3B Waterzuiveren	4 fte	2020 3,7 fte 2021 2,5 fte 2022 1,2 fte	In verband aanpak van RWZI + Persleidingen Westerkwartier. Deze kosten worden meegenomen in de investeringsraming.
4C Ondersteuning	2 fte	2020 1,5 fte 2021 1 fte 2022 1 fte	In relatie tot de tijdelijk uitbreiding projectteams, wordt er groter beroep worden gedaan op ondersteuning.

5. Investeringsprogramma (2019-2025)

Voor de komende jaren zien we een forse omzetting in de projecten om onze doelen te kunnen realiseren. In de PPN 2018-2021 is geen c.q. onvoldoende rekening gehouden met de personele gevolgen. Dit vertaalt zich in een tijdelijke groei van de formatie, zoals hiervoor is aangegeven. Onderstaand zijn enkele nieuwe c.q. aangepaste investeringen opgenomen. Bij het opstellen van het Jaarplan 2019 wordt nog gekeken naar mogelijkheden van combineren met investeringen uit het lopende investeringsprogramma.

In de PPN 2018-2021 is gerekend met investeringsbedragen die circa 30% lager liggen dan de ramingen op basis van kengetallen. Voor het Jaarplan 2019 worden de werkelijk benodigde (hogere) bedragen opgenomen.

Programma Waterveiligheid

Thema 1B regionale waterveiligheid

Afhankelijk van nog te maken bestuurlijke keuzes verwachten we in de periode tussen nu en 2025 ongeveer tussen de 16 tot 26 miljoen euro meer ten opzichte van het huidige jaarplan 2018 en PPN 2018 – 2021 uit te geven aan investeringen (zie ook hoofdstuk 1). Deze verhoogde investering is gelijkmatig verdeeld over de jaren. Tegenover deze investering staan vermoedelijk subsidies en bijdragen van derden van tussen de 50 en 75%.

Programma Voldoende en gezond water

Thema 2A Klimaatadaptief watersysteem

Er is gerekend met een extra investering van € 1 mln. per jaar tot en met 2021 in verband met klimaat gerelateerde ontwikkelingen (zie 1). De samenhang met al geplande investeringen wordt nog onderzocht.

Voor investeringen in kunstwerken is in 2019 € 1 mln. extra nodig.

Thema 2B Waterkwaliteit

Er is in 2019 € 100.000 nodig om ons Water Analyse Managementsysteem (WAM) geschikt te maken voor het uitvoeren van watersysteemanalyses.

Programma Gezuiverd water

Thema 3A Transport

In de planningsperiode worden de top 10 risico-persleidingen vanuit onderhoudsoptiek vervangen. Voor 2019 is hiervoor gerekend met € 100.000 aan voorbereidingskrediet. De totale investering is nog onduidelijk. Bij het Jaarplan 2019 is hier meer duidelijkheid over.

Thema 3B Waterzuiveren

Ten opzichte van de perspectiefnota 2018-2021 is er een aantal nieuwe investeringen opgevoerd met een gemiddeld investeringsbedrag van € 1,6 miljoen voor 2019 en 2020. Het betreft investeringen in onder andere medicijnrestverwijdering, standaardisering procesautomatisering en thermofilly.

Thema 3C Slibverwerking

Er is een verschuiving in tijd en aanpassing (van 2020 naar 2022) in realisatie inzake slibbehandeling RWZI Garmerwolde doorgevoerd.

Programma Bestuur en organisatie

Thema 4F Duurzaamheid

In onderzoek is de aanleg van een zonnepark nabij Garmerwolde. Dit onderzoek start in 2018 en loopt door in 2019. Hiervoor is totaal € 0,2 nodig. Als nieuwe investering is opgenomen € 1,7 miljoen voor het plaatsen van zonnepanelen bij andere rwzi's. Hiervoor kan een beroep worden gedaan op (jaarlijkse) subsidies. Tevens is er jaarlijks een extra investering nodig van € 300.000 voor energieneutraal 2025.

6. Financiële uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd:

- a. De kapitaallasten uit de PPN 2018-2021 is de basis. Hieraan liggen voorgenomen investeringen ten grondslag. De gemiddelde toename over deze jaren is gerekend als toename voor het jaar 2022. De effecten van nieuwe investeringen (punt 6) zijn berekend en doorerekend in de prognose van de tarieven onder hoofdstuk 9.
- b. Ontwikkeling personeelskosten: In de PPN 2018-2021 is voor de jaren 2019-2021 rekening gehouden met een toename t.g.v. de kwantitatieve en kwalitatieve analyse (begin 2017) en de algemene CAO-stijging. Ook is rekening gehouden met de afbouw van bovenformatieven, de afbouw van de tijdelijke bemensing voor de projecten keringen. De verwachting is nu dat in 2019 een grotere stijging van de personeelskosten zal plaatsvinden (5%, inclusief effect herberekening over voorgaande jaren door vertraging in afsluiten nieuwe CAO). In de jaren erna is uitgegaan van gemiddeld 2% per jaar.

- c. Voor de goederen en diensten is in de PPN 2018-2021 in 2019 al rekening gehouden met de derde tranche van de structurele verhoging voor onderhoud baggeren, waterlopen en kunstwerken (in drie jaar groeien). Ook is in de PPN rekening gehouden met een extra verhoging voor baggerwerkzaamheden (in 2019 en 2021), hogere kosten zuiveringen en de algemene inflatie. De meest recente prognose van het CPB komt uit op 2,3% inflatie voor 2019. In de PPN is voor 2019 uitgegaan van 1% inflatie voor de exploitatiekosten en 3% voor de investeringen (GWW-werken). Voor de jaren erna is uitgegaan van 1% gemiddeld. Bij het jaarplan 2019 wordt een definitief voorstel voorgelegd. Vooralsnog is gerekend met de gegevens uit de PPN. 1% extra stijging betekent plm. € 0,3 miljoen verhoging.
- d. Renteontwikkelingen: In de PPN is op basis van de toenmalige prognoses van de ECB voor 2019 uitgegaan van een rentestijging (voor nieuw af te sluiten geldlening – 20 jaarstermijn) van 3%. Voor de jaren erna van 4%. Op dit moment liggen de rentes lager. Ook hier wordt bij het jaarplan 2019 een nieuw voorstel voorgelegd.
- e. Reserves en voorzieningen: op voorstel van de fractie betaalbaar water wordt bij het Jaarplan 2019 een voorstel gedaan om het ‘overschot’ aan algemene reserve voor de taak zuiveren ad. € 7,2 miljoen eventueel te bestemmen voor de dekking van kapitaallasten van nieuwe projecten. In onderstaande prognose is hier nog geen rekening mee gehouden. Tevens wordt bij het Jaarplan 2019 een voorstel voorgelegd over het wegwerken van het tekort aan weerstandsvermogen voor de taak watersysteem. Dit n.a.v. de Jaarrapportage 2017.
- f. Schuldenpositie: de schuldpositie blijft onder het maximale bedrag van € 250 miljoen. Op basis van het voorliggende investeringsprogramma 2019-2025 (zie 5) en de aflossingen op de bestaande leningen, blijft dat tot ook zo tot minimaal 2025. Dit sluit aan bij de verwachtingen in de PPN 2018-2021. Echter nieuwe investeringen die nu nog niet in beeld zijn (voor bijv. bruggen, baggeren, beschoeien) vraagt mogelijk toekomstige bestuurlijke keuzes.

7. Prognose tarieven

Op basis van de eind 2017 vastgestelde meerjarenprognose (met bijbehorende investeringsplanning) en de hiervoor geschetste ontwikkelingen is de verwachting als volgt. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de effecten van een nieuwe kostentoedeling.

In het jaarplan 2018 zijn de lasten voor beide taken lager vastgesteld dan de raming voor 2018 uit de PPN 2018-2021. Voor Watersysteem betreft dit € 0,2 miljoen en voor Zuiveren € 0,4 miljoen. Voor deze Kaderbrief is voor de jaren 2019-2021 uitgegaan van de budgetten zoals opgenomen in de PPN. Bovenstaand zijn de wijzigingen hierop aangegeven. Onderstaand zijn twee berekeningen gemaakt:

- a. Op basis van de PPN 2018-2021 en de voorgestelde wijzigingen hierop
- b. Op basis van het lagere Jaarplan 2018 waarbij de trend van lagere kosten is meegenomen in latere jaren

Voor de taak **watersysteem**:

	Verhoging op basis van PPN 2018-2021	Verhoging op basis van lagere jaarplan 2018
2019	10-11%	± 10%
2020	5-6%	5-6%
2021	6-7%	6-7%

Conclusie: Door de hogere lasten in 2019 stijgen de tarieven 2-3% meer dan voorzien (PPN is 7,8%). Als de trend van lagere lasten 2018 doorzet naar 2019, dan is de stijging beperkt tot plm. 2%. Voor de jaren 2020/2021 is de verhoging marginaal (PPN 5,4%)

Voor de taak zuiveren

	Verhoging op basis van PPN 2018-2021	Verhoging op basis van lagere jaarplan 2018
2019	7-8%	5-6%
2020	4-5%	4-5%
2021	-3-4%	-3-4%

Conclusie: De hogere lasten leiden in 2019 tot een extra verhoging van 6-7% (PPN is 1,2%). Ook voor 2020 stijgen kosten meer dan voorzien (PPN -0,2%). De daling in 2021 is vervolgens hoger dan voorzien (-0,7%). Hierbij is, in tegenstelling tot bij de PPN 2018-2021, nog geen rekening gehouden met onttrekkingen uit de algemene reserve zuiveren voor tariefegalisatie.

8. Bestuurlijke bespreek- en beslispunten

Op basis van het vorenstaande is het voorstel:

1. De ontwikkelingen zoals geschetst onder punten 1 tot en met 3 te bespreken en voorlopig voor kennisgeving aannemen.
2. Bij het Jaarplan 2019 en de meerjarenraming 2019-2022 keuzes te maken voor de gevolgen van de nieuwe ontwikkelingen zoals:
 - a. Aanpassingen investeringen voor DrogeVoeten 2050, klimaatadaptatie, bruggen etc.
 - b. Aanpassingen van de exploitatiekosten voor hogere kosten voor de thema's transport, zuiveren en slibverwerking, digitalisering van de processen (in relatie tot invoering Omgevingswet), extra personeelskosten voor maatregelen klimaatadaptatie en projecten, aanvullende kosten voor personeelsbeleid.
 - c. Onderhoud van objecten watersysteem (kunstwerken, watergangen, bruggen etc.) en keringen op basis van nog uit te voeren onderzoek hiernaar.
3. Hiervoor in september 2018 bestuurlijke alternatieven te bespreken met het algemeen bestuur.
4. Als financieel kader voor het Jaarplan 2019 vast te stellen:
 - a. Ten opzichte van de begroting 2018 neemt het saldo van lasten en baten in 2019 maximaal toe met de percentages zoals opgenomen in de Perspectiefnota 2018-2021. Dit betekent voor watersysteem een stijging van maximaal 7,8% (bandbreedte 7-8%) en voor zuiveren van maximaal 1,2% (bandbreedte 1-2%). Dit is zonder de eventuele inzet van de reserves.
 - b. De schuldbestand blijft voor de komende vier jaar onder het maximale bedrag van € 250 miljoen zoals eerder bestuurlijk afgesproken.

Aldus besproken in het algemeen bestuur van het waterschap Noorderzijlvest in de vergadering van 11 juli 2018.